

DARNAUS VYSTYMOŠI TIKSLAI SOCIALIAI ATSAKINGŲ ORGANIZACIJŲ KONTEKSTE

Ieva Mišijevaitė, darbo vadovė lektorė dr. Jurgita Paužuolienė

Klaipėdos valstybinė kolegija

ANOTACIJA

Straipsnyje analizuojama darnaus vystymosi samprata ir darnaus vystymosi tikslai (DVT). Kokybinis tyrimas atliktas socialiai atsakingų organizacijų kontekste. Analizei pasirinkta 30 JT Pasaulinio susitarimo organizacijų pažangumo ataskaitų. Atliekant analizę vertinta, kaip organizacijos integruoja darnaus vystymosi tikslus į savo veiklą ir kaip šie tikslai yra įgyvendinami.

Pagrindiniai žodžiai: darnus vystymasis, organizacija, tikslai.

IVADAS

Temos aktualumas. Šiandien pasaulis ir visuomenė susiduria su didžiuliais iššūkiais. Organizacijos ir visuomenė turi spręsti begalę globalinių problemų aplinkosaugos, ekonominėje ir socialinėje srityse. Klimato kaita, švaistomi gamtos ištekliai, neatsakingas vartojimas, vis besikeičianti ekonomikos padėtis pasaulyje, kai kurių šalių atsilikimas ir visiškas skurdas privedė visus prie vieno, viską jungiančio proceso – darnaus vystymosi. Todėl dabar visuomenės lūkesčiai yra organizacijų sprendimai kylančioms problemoms, jų indėlis į visų darnią ateitį. Šiame straipsnyje nagrinėjama Lietuvos socialiai atsakingų organizacijų vykdoma darni veikla, kaip organizacijos prisideda prie Jungtinių Tautų Generalinės Asamblėjos iškeltų darnaus vystymosi tikslų įgyvendinimo.

Problematika. Šiandien verslas dažniausiai akcentuoja ekonominę naudą. Tačiau visuomenė vis labiau akcentuoja darnumo svarbą ne tik vertinant šalies vystymąsi, bet ir jo būtinumą atskiroms organizacijoms. Analizuojant kylančias aktualias globalines problemas, kyla klausimas: kaip yra suvokiamas darnus verslas organizacijose? Ar organizacijos integruoja darnaus vystymosi tikslus į savo veiklą?

Tyrimo tikslas – ištirti darnaus vystymosi tikslus socialiai atsakingų organizacijų kontekste.

Tyrimo objektas – darnaus vystymosi tikslai.

Tyrimo uždaviniai:

1. Išnagrinėti darnaus verslo sampratą ir tikslus.
2. Ištirti darnaus vystymosi tikslų įgyvendinimą socialiai atsakingų organizacijų kontekste.

Metodai: mokslinių šaltinių analizė, dokumento turinio analizės (lyginamasis metodas).

Tyrimo **metodikos** apžvalga. Kokybiniam tyrimui pasirinktos 36 Lietuvos socialiai atsakingos organizacijos. Visos organizacijos yra prisijungusios prie Jungtinių Tautų Pasaulinio susitarimo (angl. UN Global Compact) ir savo socialinės atsakomybės / pažangos ataskaitas pateikia viešai (UN Global

Compact, 2019). Tyrimui tikslingai pasirinktos JT Pasaulinio susitarimo narės, nes tai vienas didžiausių socialinės atsakomybės ir darnaus vystymosi tinklų, prie kurio yra prisijungusios viso pasaulio organizacijos, tarp jų ir Lietuvos. Šis tinklas padeda organizacijoms įdiegti „Pasaulinio susitarimo“ principus ir iškeltus darnaus vystymosi tikslus bei skatinti partnerystę ir bendradarbiavimą tarp įvairių organizacijų šalyse ir už jų ribų. Iš 36 organizacijų tyrimui atrinktos 30, kadangi 6 organizacijos nėra pateikusios metinių socialinės atsakomybės ataskaitų. Tyrime analizuojamos naujausiai pateiktos ataskaitos, laikotarpis 2016–2019 metai. Iš 30 analizuojamų ataskaitų 6 pateiktos anglų kalba. Organizacijų pavadinimai koduojami pirmosiomis organizacijos tipą apibūdinančiomis raidėmis ir skaičiais, pvz: švietimo įstaiga ŠĮ1, ŠĮ2 ir t. t., smulkaus ir vidutinio verslo įmonė SVV1, SVV2 ir t. t.; didelė organizacija DO1, DO2 ir t. t.

Tyrimo metodas pasirinktas dokumento turinio analizė, kur grupuojant, analizuojant turimus duomenis, šiuo atveju organizacijų pateiktas pažangumo ataskaitas, ieškoma tarpusavio ryšio. Šis metodas pasirinktas, nes suteikia daug vertingos informacijos, padedančios išaiškinti ir tiksliai apibrėžti tiriamą problematiką.

1. DARNAUS VYSTYMOSI TIKSLAI IR JŲ TAIKYMAS ORGANIZACIJŲ VEIKLOJE

Pirmą kartą darnaus vystymosi tikslai iškelti 2000 m. Jungtinių Tautų būstinėje, Niujorke (JAV). Aukšto lygio susitikime valstybių ir vyriausybių vadovai naujo tūkstantmečio proga, norėdami patvirtinti tikėjimą vardan taikingesnio, teisingesnio ir darnesnio pasaulio, įvardijo tūkstantmečio plėtros 8 pagrindinius tikslus, kurių vykdymą numatė iki 2015 metų (Jungtinių Tautų Generalinė Asamblėja, 2000):

1. Panaikinti visų rūšių skurdą;
2. Suteikti visiems galimybę gauti pagrindinį išsilavinimą;
3. Skatinti lyčių lygybę ir suteikti moterims daugiau galimybių;
4. Sumažinti vaikų mirtingumą;
5. Gerinti sveikatą;
6. Kovoti su ŽIV/AIDS ir kitomis ligomis;
7. Užtikrinti aplinkos darnumą;
8. Plėsti globalią partnerystę siekiant darnaus vystymosi.

Tūkstantmečio vystymosi tikslų ataskaitoje (2015) teigiama, kad tai buvo pirmas sėkmingiausias kovos su skurdu procesas pasaulyje. Šie tikslai padėjo pakelti daugiau nei vieną milijardą žmonių iš didelio skurdo, užkirsti kelią badui, mergaitėms ir moterims gauti išsilavinimą ir apsaugoti mūsų planetą. Taip pat sukūrė naujas novatoriškas partnerystes, paskatino viešąją nuomonę ir parodė didžiulę tikslų vertę. Gauta patirtis žengiant prie labiau klestinčio, teisingo ir darnaus pasaulio padėjo

sukurti pažangą tolimesniam tikslų siekimui. Remiantis „Tūkstantmečio plėtros tikslais“ (2000), 2015 m. rugsėjo 25–27 dienomis Niujorke (JAV) buvo suorganizuotas antras aukšto lygio susitikimas, kurio metu buvo numatyta priimti darnaus vystymosi darbotvarkę po 2015 metų. Vyriausybių ir valstybių vadovai ir vyriausieji įgaliojiniai priėmė dokumentą „Keiskime mūsų pasaulį. Darnaus vystymosi darbotvarkė iki 2030 metų“, kuriame papildydami ankstesnius tikslus išskyrė 17 darnaus vystymosi tikslų (1 pav.) ir 169 susijusius uždavinius (United Nation Global Compact, 2015). Shawki (2018) teigia, jog šios darbotvarkės įgyvendinimas priklausys nuo įgyvendinimo detalių ir nuo to, kokių mastu, jei jos bus veiksmingai įgyvendintos, imsis priemonių visa visuomenė ir atskiros organizacijos, kad būtų įteisinta pasaulinė moralinė atsakomybė reaguoti į pasaulinį skurdą, kad būtų laikomasi bet kokių žmogaus teisių įsipareigojimų, kuriuos tarptautiniai žmogaus teisių įstatymai sukuria visiems ekonominiams, socialiniams ir kultūriniais klausimams.

1 pav. Darnaus vystymosi tikslai

Šaltinis: Media4Development. Naujienlaiškis #4. Tema: Darnaus vystymosi tikslai. 2016, p. 10.

Šiais tikslais ir uždaviniais siekiama kurti geresnę gyvenimo kokybę bendromis jėgomis, nes darnus vystymasis be plataus visuomenės, valstybių, vyriausybių, bendruomenių ir organizacijų dalyvavimo yra neįmanomas. Nacionalinėje darnaus vystymosi strategijoje (2011) akcentuojama organizacijų skatinimo taikyti darnumo principus savo veikloje svarba, kad organizacijos noriai ir svariai prisidėtų prie valstybės darnaus vystymosi: socialinės gerovės didinimo, aplinkos tausojimo ir ekonominės plėtros. Įgyvendinant šiuos iškeltus uždavinius kuriamas pasaulis, kuriame kiekviena šalis užsitikrins tvarų ir darnų ekonomikos augimą, deramą darbą visiems, darnų naudojimą bei visos šalies darnų vystymąsi (Jungtinių tautų Generalinė asamblėja, 2015).

„Darni organizacija yra puiki terpė plėtoti pažangą, kai vadovybės nuolat skatinamas personalas gali tobulinti esamas technologijas ir kurti naujas. Todėl siekiant skatinti pažangą, pirmiausiai turime sukurti darnią organizaciją“ (Šimanskienė ir Župerkienė, 2014, p. 337). Organizacijai norint tapti darnia reikia, kad darnumo idėjos taptų kultūros dalimi bei įtrauktų kiekvieną suinteresuotųjų šalių

grupę nuo darbuotojų ir vartotojų iki tiekėjų, investuotojų ir partnerių (Atkočiūnienė, 2013). Kad lengviau būtų suvokti, kaip tapti darniu verslu, reikia remtis iškeltais darnaus vystymosi tikslais (Raith ir Siebold, 2018). Čiegis ir Grunda (2007), Bagdonienė ir kt. (2009) įvardija, kad diegiant įvairias priemones ir metodus siekiant tapti darnia organizacija, būtina įvertinti rezultatų pasiekimus. Kad juos parodytų, viso pasaulio organizacijos (taip pat ir Lietuvos) kiekvienais metais rengia darnaus vystymosi ataskaitas, kurios motyvuoja analizuoti globalines problemas ir kaip organizacija galėtų tai spręsti arba prisijungusios prie Jungtinių Tautų Pasaulinio susitarimo rengia pažangos ataskaitas, kur nurodomi rezultatai, kaip buvo prisidėta prie darnumo politikos.

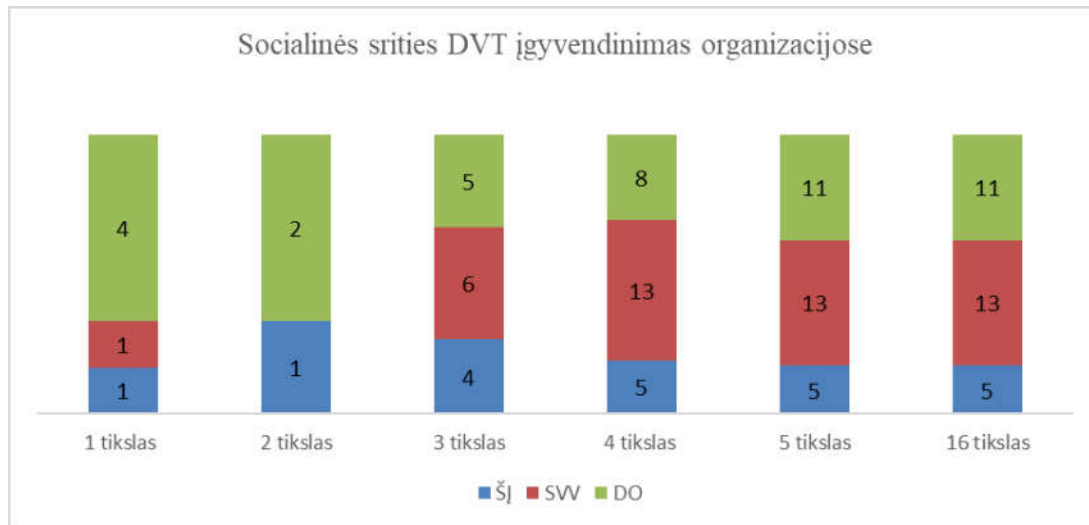
Kaip buvo minėta anksčiau, organizacijos yra neatsiejama dalis, kuri daro didelę įtaką mūsų aplinkai, mūsų gyvenimui. Kadangi visuomenėje globalinės problemos tampa vis aktualesnės, vis daugiau apie tai kalbama. Verslas nebegali ignoruoti šių problemų ir šiandien privalo tapti jų sprendimu, prisidėti prie gyvenimo kokybės gerinimo. Organizacijos, kurios savanoriškai pasiryžta įgyvendinti darnų verslą, yra atsakingos už kiekvieną veiklą, kuri paveikia aplinką, žmones ir visą visuomenę, nepriklausomai nuo to, kokią veiklą vykdo. O iškelti tarptautiniai tikslai tik padeda organizacijoms orientuotis, kokius uždavinius išsikelti ir kokių tikslų siekti, kuriant ateitį būsimoms kartoms. Išanalizavus mokslinę literatūrą, galime daryti išvadas, kad informacijos organizacijoms, kaip prisidėti prie darnaus vystymosi tikslų, yra įvairios ir jau daugelis organizacijų pasirinktu metodu juos įgyvendina.

1.1. Darnaus vystymosi tikslų įgyvendinimas socialiai atsakingose organizacijose

Darnus verslas – savanoriškai darnią politiką savo veikloje vykdančios organizacijos, kurios stengiasi spręsti visuomenės problemas, susijusias su pagrindiniais darnos aspektais orientuotais į socialinę, ekonominę bei aplinkosauginę sritį (World Commission on Environment and Development, 1987). Darnų vystymąsi vykdančios socialiai atsakingos organizacijos savo veiklą, pasiekimus, atsakomybę aprašo metinėse pažangos ataskaitose. Šie dokumentai skirti visoms suinteresuotoms šalims: vartotojams, darbuotojams, akcininkams, investuotojams, tiekėjams bei visai visuomenei nurodant bendras atsakingas nuostatas ir veiklos kryptis, kuriomis kuriama atsakinga ir darniai vystoma organizacijų verslo kultūra bei praktika.

DARNAUS VYSTYMO SI SOCIALINĖ SRITIS. Pradedant apžvalgą socialinėje srityje galima teigti, jog visos nagrinėjamos organizacijos prisideda prie šios srities tikslų (žr. 2 pav.). Analizuotos organizacijos praktiškai 100 proc. prisideda prie 3 DVT (sveikos gyvensenos), 4 DVT (visą gyvenimą truncančio kokybiško išsilavinimo), 5 DVT (lyčių lygybės) ir 16 DVT (teisingumo užtikrinimo). Visų tipų organizacijose visiems darbuotojams suteikiamos galimybės kelti savo kvalifikaciją, tobulėti kursuose, seminaruose, komandiruotėse ar studijuojant. Taip pat sparčiai

naikinama diskriminacija tarp skirtingų lyčių, į darbo vietas ir teisingą darbo užmokestį gali pretenduoti visi, labiausiai tai akcentuoja SVV organizacijos, mažiausiai švietimo įstaigos (žr. 2 pav.).

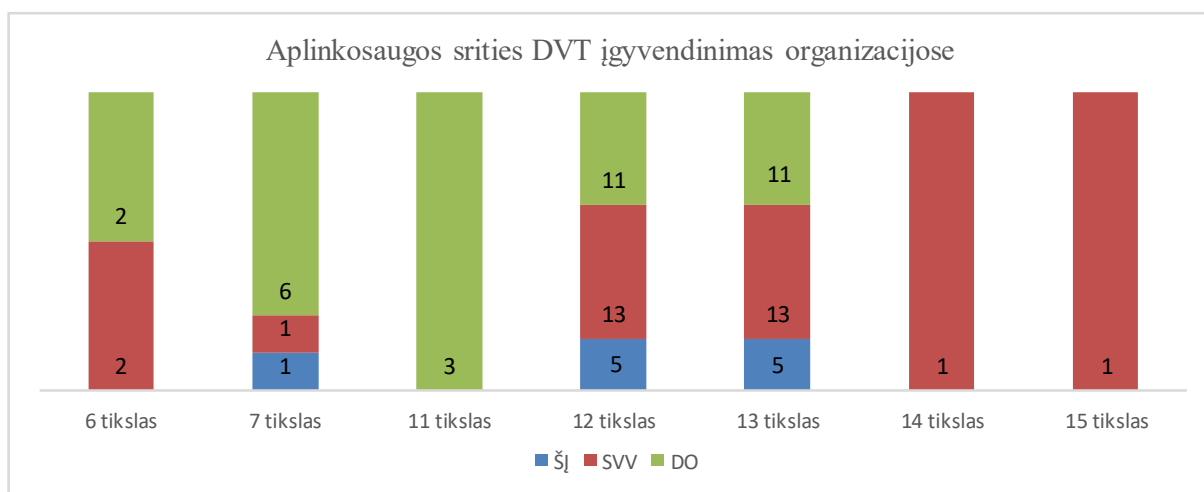

2 pav. Socialinės srities DVT įgyvendinimas organizacijose

Šaltinis: sudaryta darbo autorės, remiantis pažangumo ataskaitomis, 2019.

Organizacijos aktyviai prisideda skatindamos sveiką gyvenseną, sportinį aktyvumą, suteikdamos papildomus sveikatos patikrinimus ir mokymus apie sveiką gyvenseną, o kad užtikrintų taiką visuomenėje, organizacijos efektyviai kovoja su visomis korupcijos formomis. Prie 1 DVT (skurdo mažinimas) ir 2 DVT (bado mažinimas) analizuojamos organizacijos prisideda mažiau, bet apskritai organizacijos savo vykdoma veikla prie skurdo ir bado problemos prisideda žymiai daugiau suteikiant darbuotojams darbo vietas, suteikiant jiems užimtumą, mokėdami skaidrų ir tinkamą atlyginimą, prisidedant prie įvairių akcijų, labdarų ar paramos fondų.

DARNAUS VYSTYMOŠI APLINKOSAUGOS SRITIS. Globali aplinkosaugos tema yra dar viena darnaus vystymosi sritis, prie kurios visuomenė ir atskiros organizacijos prisideda ir turi stengtis išmokyti prisidėti dar daugiau siekiant išskeltų DV tikslų. Norint susikurti geresnį rytojų patiems ir sukurti jį būsimoms kartoms, reikia saugoti aplinką nuo neigiamo poveikio, kas yra privaloma kiekvienam atskiram individui bei organizacijoms.

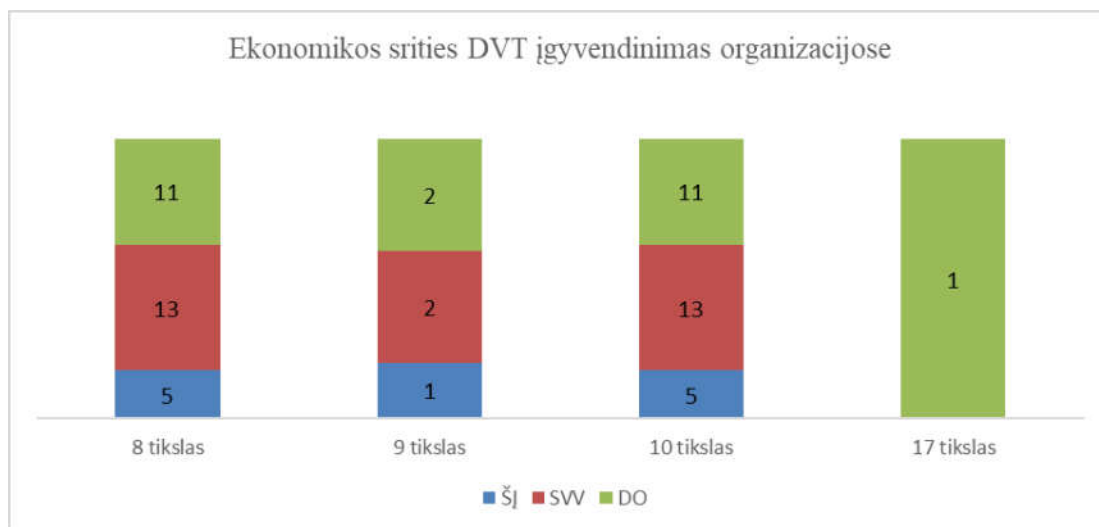

3 pav. Aplinkosaugos srities DVT įgyvendinimas organizacijose

Šaltinis: sudaryta darbo autorės, remiantis pažangumo ataskaitomis, 2019

Analizuojant 3 pav. ir lyginant su socialine sritimi šie tikslai organizacijose įgyvendinami pasyviau. Tik 12 DVT (atsakingas vartojimas ir gamyba) ir 13 DVT (klimato kaitos sušvelninimas) savo veiklose įgyvendina visos organizacijos. Tai rodo, jog Lietuvos organizacijos stengiasi prisidėti prie aplinkosaugos kovoje su klimato kaita darniai vartojant išteklius, apsodinant miestą augalais, dalyvaujant aplinkos tvarkymo akcijose ir vykdant novatoriškus tyrimus. Taip pat nemažai organizacijų šviečia visuomenę apie šią globalią problemą. Kad šią sritį efektyviai įgyvendintų, kol kas organizacijos daro tiek, kiek leidžia jų žmogiškieji ir finansiniai ištekliai. Švaraus vandens prieinamumo ir sanitarijos (6 DV tikslas), modernios energijos (7 DV tikslas), gyvenviečių saugumo, darnumo (11 DV tikslas), vandenynų išsaugojimo (14 DV tikslas) ir darnaus sausumos naudojimo (15 DV tikslas) organizacijų veikloje yra įgyvendinami gan pasyviai, manytina todėl, kad tai nėra tiesiogiai susiję su jų vykdoma veikla. Prie šių DVT įgyvendinimo labiausiai prisideda didelės ir SVV organizacijos. Tačiau organizacijos, kurių veikla leidžia ir net reikalauja prisidėti prie šių tikslų, tikrai prisideda, pavyzdžiui, yra renovuojami vandentiekiai, suteikiami priėjimai prie vandentiekio kaimo gyventojams, naudojama vandens filtravimo sistema, taip pat saulės ir vėjo jėgainės, energija naudojama tik iš atsinaujinančių energijos šaltinių ir vykdomi įvairūs projektai dėl kelių eismo saugumo bei miesto gražinimo.

DARNAUS VYSTYMO SI EKONOMINĖ SRITIS. Ekonominė sritis orientuota į tvirto ekonominio pagrindo kūrimą šalyje. Kad šalis klestėtų, darnus augimas yra būtina sąlyga. O tai yra įmanoma, jeigu bus skatinamas jaunimo įdarbinimas, panaikintas priverstinis darbas, dalijamasi turtais ir bus užtikrintas deramas darbas visiems.

4 pav. Ekonomikos srities DVT įgyvendinimas organizacijose

Šaltinis: sudaryta darbo autorės, remiantis pažangumo ataskaitomis, 2019

Remiantis 4 pav. matyti, jog daugiausiai socialiai atsakingos organizacijos prisideda prie 8 DVT (deramas darbas ir ekonominis augimas) ir 10 DVT (nelygybės mažinimas). Kadangi 8 DV tikslas yra tiesiogiai susijęs su organizacijomis, nes jos suteikia visuomenei darbo vietas, užtikrina saugumą, geras darbo sąlygas, deramą atlygį, manytina, kad šis tikslas yra 100 proc. įgyvendinamas visose organizacijose. Taip pat ir 10 DV tikslas dėl nelygybės mažinimo yra įgyvendinamas socialiai atsakingose organizacijose pagal vykdomą darnaus verslo idėją, kitaip ir negalėtų būti. Tokiose organizacijose yra stengiamasi užtikrinti vienodas sąlygas visiems, nediskriminuojant nei pagal lytį, nei pagal tautybę. Inovacijų diegimas (9 DVT) investuojant į naujoves ar pasaulinės partnerystės užtikrinamas (17 DVT) bendradarbiaujant su užsienio šalių organizacijomis darnumo klausimais neprieinami kiekvienai įmonei, todėl ne visos organizacijos turi galimybę tai įgyvendinti dėl organizacijos dydžio, žinomumo ar finansinių aspektų.

Visos darnaus vystymosi sritys ir iškelti tikslai yra paliečiami socialiai atsakingose organizacijose. Šių tikslų įgyvendinimo siekis padėti organizacijoms taikyti susitarimo principus organizacijų veiklos strategijose, skatinti partnerystę ir bendradarbiavimą tarp įvairių sektorių, valstybėje ir už jos ribų, siekiant universalių pasaulio plėtros tikslų. Visos įmonės stengiasi atitikti reikalavimus, prisidėti prie geresnės ateities kūrimo, kurti darnią ir bendruomenišką visuomenę. Dalis pažangumo ataskaitų pateikiamos per socialinės atsakomybės prizmę ir Pasaulinio susitarimo principus: žmogaus teisių užtikrinimas, darbo jėgos teisingas išnaudojimas be prievartinio darbo, siekimas prisidėti prie aplinkosaugos ir kovoti su korupcija.

IŠVADOS

1. Bendriausiai darnus verslas gali būti apibrėžiamas kaip savanoriškai darnią politiką savo veikloje vykdančios organizacijos, kurios stengiasi spręsti visuomenės problemas, susijusias su pagrindiniais darnos aspektais orientuotais į socialinę, ekonominę bei aplinkosauginę sritį. Organizacijos, kurios savanoriškai vykdo darnų verslą, privalo būti atsakingos už kiekvieną veiklą, kuri paveikia aplinką, žmones, visuomenę, nepriklausomai nuo to, kokią veiklą vykdo. O iškelti darnumo tikslai, organizacijoms, vykdančioms darnią politiką savo veikloje, yra kaip pagalba, į ką reikėtų orientuotis ir kur reikėtų prisidėti juos įgyvendinant. Darnios organizacijos gali matuoti ir vertinti daroma poveikį aplinkai, visuomenei ir apie tai skaidriai bei nuosekliai pateikti metines ataskaitas suinteresuotoms šalims.

2. Apibendrinus tyrimo metu surinktus duomenis galima teigti, jog Lietuvoje organizacijos stengiasi prisidėti prie darnaus vystymosi ir aktyviai, pagal savo galimybes, įgyvendina darnaus vystymosi tikslus. Aktyviausiai organizacijos prisideda darnaus vystymosi socialinėje srityje skatindamos sveiką gyvenseną, organizuodamos darbuotojams aktyvius užsiėmimus ir mokymus apie sveiką gyvenimo būdą. Taip pat labai aktyviai prisidedama prie darbuotojų kvalifikacijos kėlimo, užtikrinant visas sąlygas tobulėti ir mokytis visą gyvenimą. Užtikrinamos ir lygios galimybės darbo vietoje bei visų teisės aktų laikymasis ir teisingumas vykdomoje veikloje. Aplinkosaugos srityje aktyviausiai organizacijos prisideda kovoje su klimato kaita bei švietimu apie šią globalią problemą, o ekonominėje srityje prie deramo darbo užtikrinimo. Tikslų įgyvendinimo pasiskirstymą labiausiai lemia organizacijų vykdoma veikla ir jų dydis, kas iš esmės ir nulemia, kam organizacijos gali skirti daugiau finansinių, laiko ar žmogiškųjų išteklių. Aktyviai įgyvendinami darnaus vystymosi tikslai rodo, jog organizacijoms globalinės problemos yra labai aktualios.

SUMMARY

Sustainable Development Goals in the Context of Social Responsible Organizations

The theoretical part of the article presents the goals of sustainable development, while the research part analyzes the progress reports of socially responsible organizations, how organizations integrate sustainable development goals into their activities and how the goals are realized. The aim of the research is to investigate the sustainable business aspects of organizations and the realization of goals in their activity. Object of study - Sustainable business. Research tasks is to analyze the goals of sustainable development and their application in the activities of organizations also to study the progress reports of socially responsible organizations. Summarizing the collected data it can be stated that in Lithuania the organizations successfully pursues sustainable development goals. But the

distribution of goals mostly determined by the activities carried out by organizations, their size and available financial, time and human resources.

LITERATŪRA

1. Atkočiūnienė, O., Z. (2013). *Žinių vadyba ir organizacijos darna: konkurencinio pranašumo aspektas*. Electronic learning, information and communication: theory and practice (elektroninis mokymasis, informacija ir komunikacija: teorija ir praktika), 1, 15-27.
2. Bagdonienė, D., Galbuogienė, A. ir Paulavičienė, E. (2009). *Darnios organizacijos koncepcijos formavimas visuotinės kokybės vadybos pagrindu*. Ekonomika ir vadyba: 14, 1044-1053.
3. Čiegis, R. ir Grunda, R. (2007). *Įmonės transformavimo į darnią įmonę procesas*. Organizacijų vadyba: sisteminiai tyrimai, 44, 20-34.
4. Gronskas V. SHAWKI., N. (2018). *Global Basic Rights, Positive Duties, Extraterritorial Obligations, and Mediating Institutions: Do the Sustainable Development goals deepen the institutionalisation of a global responsibility to end poverty?*. Social Alternatives, 37, 1, 3-11.
5. Lietuvos Respublikos vyriausybė. (2011). *Nacionalinė darnaus vystymosi strategija*. Vilnius: „Lututė“. [žiūrėta 2018 m. lapkričio 15D.]. Prieiga per internetą: <http://sdgtoolkit.org/wp-content/uploads/2017/02/NATIONAL-STRATEGY-FOR-SUSTAINABLE-DEVELOPMENT-Lithuania.pdf>
6. Media4Development. (2016). Naujienlaiškis #4. Tema: Darnaus vystymosi tikslai. [žiūrėta 2019 m. balandžio 30 d.]. Prieiga per internetą: <http://eurohouse.lt/wp-content/uploads/2016/12/Naujienlaiskis-4.pdf>
7. Raith, M., G. ir Siebold, N. (2018). *Building business models around sustainable development goals*. Journal of Business Models, 6, 2, 71-77.
8. Šimanskienė, L. ir Župerkienė, E. (2014). *Darnus vadovavimas: teorinės ir praktinės įžvalgos Lietuvoje*. Darnus Lietuvos vystymasis: teorija ir praktika. Vilniaus universitetas, 337-356.
9. UN Global Compact. (2019). [žiūrėta 2019 m. kovo 21 d.]. Prieiga per internetą: <https://www.unglobalcompact.org/what-is-gc/participants>
10. United Nations Generaly Assembly. (2000). *United Nations Millennium Declaration*. Fifty-fifth session, Agenda item 60 (b). [žiūrėta 2018 m. lapkričio 20 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.un.org/millennium/declaration/ares552e.pdf>
11. United Nations Generaly Assembly. (2015). *The Millennium Development Goals Report*. [žiūrėta 2018 m. lapkričio 21 d.]. Prieiga per internetą: [http://www.un.org/millenniumgoals/2015_MDG_Report/pdf/MDG%202015%20rev%20\(July%201\).pdf](http://www.un.org/millenniumgoals/2015_MDG_Report/pdf/MDG%202015%20rev%20(July%201).pdf)

12. United Nations Global Compact. (2015). *Local network report 2015*. [žiūrėta 2018 m. lapkričio 20 d.]. Prieiga per internetą: https://www.unglobalcompact.org/docs/publications/LN_Report_2015.pdf

13. United Nations Global Compact. (2015). *Local network report 2015*. [žiūrėta 2018 m. lapkričio 20 d.]. Prieiga per internetą: https://www.unglobalcompact.org/docs/publications/LN_Report_2015.pdf